

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (ceturtnā palāta)

2014. gada 23. oktobrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Direktīvas 2003/54/EK un 2003/55/EK — Patērētāju tiesību aizsardzība — Elektroenerģijas un dabasgāzes iekšējais tirgus — Valsts tiesiskais regulējums, kas nosaka ar patērētājiem noslēgto līgumu saturu attiecībā uz vispārējo piegādes pienākumu — Vienpersonisks piegādātāja pakalpojuma cenas grozījums — Pirms šī grozījuma stāšanās spēkā laikus sniegta informācija par tā iemesliem, nosacījumiem un apmēru

Apvienotās lietas C-359/11 un C-400/11

par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Bundesgerichtshof* (Vācija) iesniedza ar lēmumiem, kas pieņemti 2011. gada 18. maijā un 29. jūnijā un kas Tiesā reģistrēti 2011. gada 8. un 28. jūlijā, tiesvedībās

Alexandra Schulz

pret

Technische Werke Schussental GmbH und Co. KG

un

Josef Egbringhoff

pret

Stadtwerke Ahaus GmbH .

TIESA (ceturtnā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], tiesneši J. Malenovskis [*J. Malenovský*], M. Safjans [*M. Safjan*] (referents), A. Prehala [*A. Prechal*] un K. Jirimēe [*K. Jürimäe*],

ģenerālvokāts N. Vāls [*N. Wahl*],

sekretārs V. Turē [*V. Tournès*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2014. gada 27. februāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *A. Schulz* vārdā — *K. Guggenberger, Rechtsanwalt*,

* Tiesvedības valoda – vācu.

- *J. Egbringhoff* vārdā – *L. Voges-Wallhöfer*, *Rechtsanwalt*,
- *Technische Werke Schussental GmbH und Co. KG* vārdā – *P. Rosin*, *Rechtsanwalt*,
- *Stadtwerke Ahaus GmbH* vārdā – *P. Rosin* un *A. von Graevenitz*, *Rechtsanwälte*,
- Vācijas valdības vārdā – *T. Henze* un *B. Beutler*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *S. Grünheid*, *O. Beynet* un *M. Owsiany-Hornung*, kā arī *J. Herkommer*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2014. gada 8. maija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt 3. panta 5. punktu un A pielikuma b) un c) punktu Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. jūnija Direktīvā 2003/54/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 96/92/EK atcelšanu (OV L 176, 37. lpp., un labojums – OV 2004, L 16, 74. lpp.), kā arī 3. panta 3. punktu un A pielikuma b) un c) punktu Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. jūnija Direktīvā 2003/55/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 98/30/EK atcelšanu (OV L 176, 57. lpp.).
- 2 Šie lūgumi tika iesniegti saistībā ar diviem strīdiem – *A. Schulz* pret *Technische Werke Schussental GmbH und Co. KG* (turpmāk tekstā – “TWS”), no vienas puses, un *J. Egbringhoff* pret *Stadtwerke Ahaus GmbH* (turpmāk tekstā – “SA”), no otras puses, – par to, ka TWS un SA izmanto, kā tiek apgalvots, prettiesiskus noteikumus patērētāju līgumos attiecībā uz vispārējo piegādes pienākumu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 93/13/EEK

- 3 Atbilstīgi Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV L 95, 29. lpp.) 1. pantam:
 - “1. Šīs direktīvas mērķis ir saskaņot dalībvalstu normatīvus un administratīvus aktus, kas attiecas uz negodīgiem noteikumiem līgumos, ko slēdz starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju.
 2. Šī direktīva neattiecas uz līguma noteikumiem, kas ietver obligātas tiesību normas un to starptautisko konvenciju principus vai noteikumus, kam ir pievienojušās dalībvalstis vai Kopiena, īpaši transporta jomā.”

Direktīva 2003/54

4 Direktīvas 2003/54 preambulas 24. un 26. apsvērumi ir izteikti šādi:

“(24) Dalībvalstīm jānodrošina mājsaimniecību patērētāju [...] tiesības saņemt noteiktas kvalitātes elektroenerģiju par skaidri salīdzināmām, pārredzamām un saprātīgām cenām. Lai nodrošinātu augstu sabiedrisko pakalpojumu standartu uzturēšanu Kopienā, par visiem pasākumiem, ko dalībvalstis veic, lai sasniegtu šīs direktīvas mērķus, regulāri jāinformē Komisija.

[..]

(26) Sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistību ievērošana ir šīs direktīvas pamatprasība, un šajā direktīvā ir svarīgi precizēt kopīgos minimālos standartus, kurus ievēro visas dalībvalstis un kuros ņemti vērā patērētāju aizsardzības mērķi, piegāžu drošība [...] un līdzvērtīga konkurence visās dalībvalstīs. Svarīgi, lai sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības varētu interpretēt katrā valstī, ņemot vērā apstākļus valstī un ievērojot Kopienas tiesību aktus.”

5 Atbilstoši Direktīvas 2003/54 3. pantam:

“[..]

2. Pilnībā ievērojot attiecīgos Līguma noteikumus [...], dalībvalstis uzņēmumiem, kas darbojas elektroenerģijas nozarē, var vispārējās ekonomiskās interesēs uzlikt sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības, kuras attiecas uz drošību, tostarp piegādes drošību, piegādes regularitāti, kvalitāti un cenu [...]. Šādām saistībām ir jābūt skaidri definētām, pārredzamām, nediskriminējošām, pārbaudāmām [...].

3. Dalībvalstīm jānodrošina tas, ka visi mājsaimniecību patērētāji [...] var saņemt universālo pakalpojumu, kas ietver tiesības saņemt konkrētas kvalitātes elektroenerģijas piegādi savā teritorijā par saprātīgām, viegli un skaidri salīdzināmām un pārredzamām cenām. Lai nodrošinātu universālā pakalpojuma sniegšanu, dalībvalstis var norādīt galējo piegādātāju. [...]

[..]

5. Dalībvalstis veic atbilstīgus pasākumus, lai aizsargātu gala patērētājus, un īpaši nodrošina pietiekamu aizsardzību mazāk aizsargātiem patērētājiem, tostarp pasākumus, lai palīdzētu viņiem nepieļaut energoapgādes pārtraukšanu. Šajā kontekstā dalībvalstis var veikt pasākumus, lai aizsargātu gala patērētājus attālos rajonos. Tās nodrošina patērētāju aizsardzību augstā līmenī, jo īpaši attiecībā uz pārredzamību, kas saistīta ar līguma noteikumiem un nosacījumiem, vispārīgu informāciju un strīdu izšķiršanas kārtību. Dalībvalstis nodrošina to, ka tiesīgie patērētāji var efektīvi pāriet pie jauna piegādātāja. Vismaz attiecībā uz mājsaimniecību patērētājiem šie pasākumi ietver A pielikumā minētos pasākumus.

[..]”

6 Direktīvas 2003/54 A pielikumā par patērētāju aizsardzības pasākumiem ir noteikts:

“Neskarot Kopienas noteikumus par patērētāju aizsardzību, jo īpaši Eiropas Parlamenta un Padomes [1997. gada 20. maija] Direktīvu 97/7/EK [par patērētāju aizsardzību saistībā ar distances līgumiem (OV L 144, 19. lpp.)] un [...] Direktīvu 93/13/., 3. pantā minētie pasākumi nodrošina to, ka patērētāji:

[..]

- b) saņem atbilstīgu paziņojumu par jebkuru nodomu grozīt līguma nosacījumus un ir informēti par savām tiesībām atkāpties no līguma pēc paziņojuma saņemšanas. Pakalpojumu sniedzēji tieši informē savus abonentus par maksas palielināšanu un dara to savlaicīgi – ne vēlāk kā viena parastā rēķina apmaksas termiņa laikā pēc palielinājuma stāšanās spēkā. Dalībvalstis nodrošina to, ka patērētāji var brīvi atsaukt līgumu, ja viņi nepieņem jaunus nosacījumus, kurus tiem ir paziņojis elektroenerģijas pakalpojumu sniedzējs;
- c) saņem pārredzamu informāciju par piemērojamajām cenām un tarifiem un par standarta noteikumiem un nosacījumiem attiecībā uz pieeju elektroenerģijas pakalpojumiem un to izmantošanu;

[..].”

Direktīva 2003/55

- 7 Direktīvas 2003/55 preambulas 26. un 27. apsvērumā ir noteikts:

“(26) Lai nodrošinātu augstu sabiedrisko pakalpojumu standartu uzturēšanu Kopienā, visi pasākumi, ko dalībvalstis veic, lai sasniegtu šīs direktīvas mērķus, ir regulāri jādara zināmi Komisijai. [..]

Dalībvalstīm ir jānodrošina, lai tad, kad tās ir pieslēgtas gāzes sistēmai, patērētāji tiktu informēti par viņu tiesībām saņemt noteiktas kvalitātes dabasgāzi par pieņemamām cenām. [..]

(27) Sabiedrisko pakalpojumu prasību ievērošana ir šīs direktīvas pamatprasība, un šajā direktīvā ir svarīgi precizēt kopīgos minimālos standartus, ko ievēro visas dalībvalstis un kuros ņemti vērā patērētāju aizsardzības mērķi, piegāžu drošība [..] un līdzvērtīga konkurence visās dalībvalstīs. Svarīgi, lai sabiedrisko pakalpojumu prasības varētu interpretēt katrā valstī, ņemot vērā apstākļus valstī un ievērojot Kopienas tiesību aktus.”

- 8 Direktīvas 2003/55 3. pants ir izteikts šādi:

[..]

2. Pilnībā ievērojot attiecīgos Līguma noteikumus [..], dalībvalstis uzņēmumiem, kas darbojas gāzes nozarē, var vispārīgās ekonomiskās interesēs uzlikt sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības, kuras var attiekties uz drošību, tostarp uz piegāžu drošību, regularitāti, kvalitāti un cenu [..]. Šādām saistībām ir jābūt skaidri definētām, pārredzamām, nediskriminējošām, pārbaudāmām [..].

3. Dalībvalstis veic atbilstīgus pasākumus, lai aizsargātu gala patērētājus un nodrošinātu patērētāju aizsardzību augstā līmenī, un tās jo īpaši nodrošina pietiekamu aizsardzību mazāk aizsargātiem patērētājiem, tostarp attiecīgus pasākumus, lai palīdzētu viņiem nepieļaut atslēgšanu no sistēmas. Šajā sakarā tās var veikt attiecīgus pasākumus, lai aizsargātu patērētājus attālos apgabalos, kas ir pieslēgti pie gāzes sistēmas. Dalībvalstis var iecelt piegādātāju, kas nodrošina pakalpojumus galējā situācijā tiem patērētājiem, kas pieslēgti gāzes tīklam. Tās nodrošina patērētāju aizsardzību augstā līmenī, jo īpaši attiecībā uz pārredzamību, kas saistīta ar vispārīgiem līguma noteikumiem un nosacījumiem, vispārīgu informāciju un strīdu izšķiršanas mehānismiem. Dalībvalstis nodrošina to, ka tiesīgie patērētāji var efektīvi pāriet pie jauna piegādātāja. Vismaz attiecībā uz mājāsaimniecību patērētājiem šie pasākumi ietver A pielikumā minētos pasākumus.

[..].”

- 9 Direktīvas 2003/55 A pielikums, kas attiecas uz patērētāju aizsardzības pasākumiem, ir izteikts šādi:

“Neskarot Kopienas noteikumus attiecībā uz patērētāju aizsardzību, jo īpaši [...] Direktīvu 97/7[...] un [...] Direktīvu 93/13[...], 3. pantā minētie pasākumi ir paredzēti tam, lai nodrošinātu to, ka patērētāji:

[..]

b) saņem atbilstīgu paziņojumu par jebkuru nodomu grozīt līguma nosacījumus un ir informēti par savām tiesībām uzteikt līgumu pēc paziņojuma saņemšanas. Pakalpojumu sniedzēji tieši informē savus abonentus par maksas palielināšanu un dara to savlaicīgi – ne vēlāk kā viena parastā rēķina apmaksas termiņa laikā pēc palielinājuma stāšanās spēkā. Dalībvalstis nodrošina to, ka patērētāji var brīvi uzteikt līgumu, ja viņi nepieņem jaunus nosacījumus, kurus tiem ir paziņojis gāzes pakalpojumu sniedzējs;

c) saņem pārredzamu informāciju par piemērojamajām cenām un tarifiem un par standarta noteikumiem un nosacījumiem attiecībā uz pieeju gāzes pakalpojumiem un to izmantošanu;

[..].”

Vācijas tiesības

- 10 Atbilstoši 2005. gada 7. jūlija Enerģijas pārvaldības likuma (*Gesetz über die Elektrizitäts- und Gasversorgung (Energiewirtschaftsgesetz)*) (BGBl. 2005 I, 1970. lpp.; turpmāk tekstā – “*EnWG*”) 36. panta 1. punktam:

“Enerģijas piegādes uzņēmumiem pārvades sistēmas zonās, kurās tie nodrošina pamatpiegādi mājāsaimniecībām lietotājiem, jāpublicē vispārējie nosacījumi un cenas saistībā ar zemspiediena vai zemsprieguma piegādi un tās jāpublicē internetā, kā arī jāapgādā visas mājāsaimniecības lietotājas ar šiem nosacījumiem un šīm cenām [..].”

- 11 *EnWG* 39. pantā ir paredzēts:

“1. Federālā [...] ministrija var [...] dekrētā [...] reglamentēt pamatpiegādātāja vispārējo cenu noteikšanu [...]. Tā var turklāt izdot noteikumus par vispārējo cenu saturu un struktūru un reglamentēt elektroenerģijas piegādātāju un to klientu tarifu tiesības un pienākumus.

2. [...] ministrija var [...] pienācīgi definēt dekrētā [...] zemspiediena vai zemsprieguma enerģijas piegādes mājāsaimniecībām patērētājiem vispārējos nosacījumus pamatpiegādes vai rezerves piegādes ietvaros un vienlaikus vienoti noteikt līgumu noteikumus, noteikt regulējumu par līgumu noslēgšanu, to priekšmetu un izbeigšanu, kā arī noteikt līgumpartneru tiesības un pienākumus. Šādi rīkojoties, ir pienācīgi jāņem vērā abu pušu intereses. 1. un 2. teikums pēc analogijas attiecas uz publisko tiesību piegādes līgumu nosacījumiem, izņemot administratīvās procedūras regulējumu.”

- 12 1979. gada 21. jūnija Noteikumi par gāzes piegādes standarttarifa patērētājiem vispārējiem nosacījumiem (*Verordnung über Allgemeine Bedingungen für die Gasversorgung von Tarifkunden*) (BGBl. 1979 I, 676. lpp.; turpmāk tekstā – “*AVBGasV*”), kas bija piemērojami pamatlietā C-359/11, tika atcelti ar 2006. gada 26. oktobra Noteikumiem par vispārējiem nosacījumiem attiecībā uz mājāsaimniecību patērētāju pamatapgādi ar gāzi un rezerves apgādi ar gāzi no zemspiediena tīkla (BGBl. 2006 I, 2396. lpp.).

13 Atbilstoši *AVBGasV* 1. panta 1. un 2. punktam:

(1) Vispārējie nosacījumi, saskaņā ar kuriem gāzes uzņēmumiem [...] ir jānodrošina jebkurai personai pieslēgums savam piegādes tīklam un tas jādara saskaņā ar vispārējiem standarttarifiem, ir noteikti šo noteikumu 2.–34. pantā. Šie nosacījumi ir piegādes līguma sastāvdaļa.

(2) Klients šo noteikumu izpratnē ir standarttarifa klients.”

14 *AVBGasV* 4. panta 1. un 2. punktā bija noteikts:

“(1) Gāzes piegādes uzņēmums piegādā gāzi, piemērojot attiecīgos vispārējos nosacījumus un tarifus. Siltumspēju ar svārstību amplitūdu, kas izriet no ražošanas un izmantošanas apstākļiem uzņēmumā, kā arī gāzes statisko spiedienu, kam ir galvenā nozīme piegādēs klientiem, nosaka saskaņā ar standarttarifiem.

(2) Vispārējo tarifu un nosacījumu grozījumi stājas spēkā tikai pēc to oficiālas publicēšanas.

[..]”

15 *AVBGasV* 32. panta 1. un 2. punktā bija paredzēts:

“(1) Līgums ir spēkā bez pārtraukuma līdz tā izbeigšanai pēc vienas līgumslēdzējas iniciatīvas ar viena mēneša brīdinājumu kalendārā mēneša beigās [...]

Ja mainās vispārējie tarifi vai gāzes apgādes uzņēmums šo noteikumu ietvaros groza savus vispārējos nosacījumus, klients var izbeigt līgumattiecības, brīdinot par to divas nedēļas pirms tā kalendārā mēneša beigām, kas seko oficiālās publikācijas dienai.

[..]”

16 1979. gada 21. jūnija Noteikumi par vispārējiem elektroenerģijas piegādes standarttarifa klientiem nosacījumiem (*Verordnung über Allgemeine Bedingungen für die Elektrizitätsversorgung von Tarifkunden*) (*BGBI*, 1979 I, 684. lpp., turpmāk tekstā – “*AVBEltV*”) tika atcelti ar 2006. gada 26. oktobra Noteikumiem par vispārējiem noteikumiem attiecībā uz māsaimniecību lietotāju pamatapgādi ar elektroenerģiju un rezerves apgādi ar elektroenerģiju no zemsprieguma tīkla (*Verordnung über Allgemeine Bedingungen für die Grundversorgung von Haushaltskunden und die Ersatzversorgung mit Elektrizität aus dem Niederspannungsnetz, Stromgrundversorgungsverordnung*, *BGBI*. 2006 I, 2391. lpp.; turpmāk tekstā – “*StromGKV*”).

17 Atbilstoši *AVBEltV* 1. panta 1. un 2. punkta noteikumiem:

“(1) Vispārējie nosacījumi, saskaņā ar kuriem elektroenerģijas piegādātājiem [...] ir jānodrošina jebkurai personai pieslēgums savam tīklam un tas jādara saskaņā ar standarttarifiem, ir noteikti šo noteikumu 2.–34. pantā. Šie nosacījumi ir piegādes līguma sastāvdaļa.

(2) Klients šo noteikumu izpratnē ir standarttarifa klients.”

18 *AVBEltV* 4. panta 1. un 2. punktā bija noteikts:

“(1) Elektroenerģijas piegādātājs veic piegādi, piemērojot attiecīgos vispārējos nosacījumus un tarifus: strāvai [...]

(2) Vispārējo tarifu un nosacījumu grozījumi stājas spēkā tikai pēc to oficiālas publikācijas.”

19 *AVBEltV* 32. panta 1. un 2. punktā bija paredzēts:

“(1) Līgums ir spēkā bez pārtraukuma līdz tā izbeigšanai pēc vienas līgumslēdzējas iniciatīvas ar viena mēneša brīdinājumu kalendārā mēneša beigās [..]

(2) Ja elektroenerģijas piegādātājs groza vispārējos standarttarifus vai nosacījumus atbilstoši šiem noteikumiem, klients var lauzt līgumu, par to brīdinot divas nedēļas pirms tā kalendārā mēneša beigām, kas seko oficiālai publikācijai.”

20 Atbilstoši *StromGKV* 1. panta 1. punktam:

“Šajos noteikumos izklāstīti vispārējie nosacījumi, ar kādiem elektroenerģijas piegādātāji piegādā zemsprieguma elektroenerģiju par standartcenām mājāsaimniecībām lietotājām, veicot pamatpiegādi, atbilstoši *EnWG* 36. panta 1. punktam. Šo noteikumu normas ir neatņemama pamatpiegādes līguma, ko noslēguši pamatpiegādātāji un mājāsaimniecības lietotājas, sastāvdaļa [..].”

21 Atbilstoši *StromGKV* 5. panta 2. un 3. punktam:

“(2) Standartcenu grozījumi un papildnosacījumi stājas spēkā mēneša sākumā un tikai pēc to oficiālas publikācijas, kurai jānotiek vismaz sešas nedēļas pirms paredzētā šo grozījumu datuma. Oficiālās publikācijas brīdī pamatpiegādātājam ir jānosūta klientam rakstveida paziņojums par paredzētajiem grozījumiem un tie jāpublicē savā interneta lapā.

(3) Standartcenu grozījumi un papildnosacījumi nav piemērojami klientam, kurš termiņā izbeidzot ar pamatpiegādātāju noslēgto līgumu, pierāda, ka pamatpiegādātājs ir ticis nomainīts, noslēdzot līgumu šajā ziņā nākamajā dienā pēc paziņojuma par izbeigšanu saņemšanas.”

Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

Lietā C-359/11

22 1990. gadā iegādājoties zemes gabalu no pašvaldību apvienības, *A. Schulz* pirkuma līgumā apņēmas, ka uz šī zemes gabala uzceļamo ēku galvenais enerģijas avots būs dabasgāze un visa gāze, kas nepieciešama telpu apkurei un karstā ūdens apgādei, būs dabasgāze, ko piegādā pašvaldības uzņēmums *Weingarten* (Vācija).

23 1991. gadā starp *A. Schulz* un pašvaldības uzņēmumu *Weingarten* tika noslēgts gāzes piegādes līgums. *TWS*, gāzes piegādātājs, kas veic šī pašvaldības uzņēmuma funkcijas, piegādāja šo gāzi *A. Schulz* kā standarttarifa klientei.

24 Atbilstoši *AVBGasV* 1. panta 1. punktam šajos noteikumos paredzētie gāzes piegādes līgumu vispārējie nosacījumi tika tieši iekļauti minētajā līgumā.

25 Minētais tiesiskais regulējums ļāva piegādātājam vienpusēji mainīt gāzes cenas, nenorādot iemeslu, šādu grozījumu nosacījumus un apmēru, tomēr vienlaikus nodrošinot, ka klienti tiek informēti par jebkādu tarifu paaugstināšanu un ka attiecīgā gadījumā tie var brīvi izbeigt līgumu.

26 Laika posmā no 2005. gada 1. janvāra līdz 2007. gada 1. janvārim *TWS* četras reizes palielināja gāzes cenas. *A. Schulz* apstrīdēja gada aprēķinus par 2005.–2007. gadu, uzskatot, ka šie paaugstinājumi ir bijuši pārmērīgi.

- 27 *Amtsgericht*, kurā *TWS* cēla prasību par to, lai *A. Schulz* samaksātu summas, kas pienākas atbilstoši šiem aprēķiniem, lika pēdējai minētajai samaksāt EUR 2733,12, pieskaitot tiem nokavējuma procentus un izdevumus.
- 28 *A. Schulz* zaudēja apelācijas instancē un iesniedza *Revision* iesniedzējtiesā.
- 29 Uzskatot, ka pamatlietas risinājums ir atkarīgs no Direktīvas 2003/55 normu interpretācijas, *Bundesgerichtshof* pieņēma lēmumu apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai [...] Direktīvas 2003/55 [...] 3. panta 3. punkts [saistībā ar tās A pielikuma b) punktu un/vai c) punktu] ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts regulējums likumā par cenu pielāgojumiem dabasgāzes piegādes līgumos ar mājāsaimniecību klientiem, kam piegāde notiek vispārējā piegādes pienākuma ietvaros (standarttarifu klienti), atbilst prasībām par vajadzīgo pārskatāmības pakāpi, ja tajos nav minēti cenu pielāgojumu iemesli, priekšnoteikumi vai apmērs, tomēr ir garantēts, ka gāzes apgādes uzņēmums jebkādas cenu izmaiņas savlaicīgi iepriekš paziņo saviem klientiem un ka klientiem ir tiesības uzteikt līgumu, ja viņi nevēlas pieņemt viņiem paziņotos mainītos noteikumus?”

Lietā C-400/11

- 30 Pašvaldības operators *SA* piegādā elektroenerģiju un gāzi *J. Egbringhoff*. Laikposmā no 2005. gada līdz 2008. gadam *SA* ir vairākkārt palielinājis elektroenerģijas un gāzes cenas. *J. Egbringhoff* ir apstrīdējis aprēķinu par 2005. gadu, uzskatot, ka šie paaugstinājumi nav bijuši taisnīgi. Neraugoties uz šo pārsūdzību, viņš ir samaksājis rēķinus par laikposmu no 2005. līdz 2007. gadam.
- 31 *J. Egbringhoff* uzsāka tiesvedību, lai saņemtu no *SA* EUR 746,54 atmaksu, šai summai pieskaitot procentus, kā arī lai tiktu konstatēts, ka *SA*, aprēķinot elektroenerģijas un gāzes cenu 2008. gadam, bija jāpiemēro 2004. gadā spēkā esošās cenas.
- 32 Zaudējot pirmajā instancē un apelācijas instancē, *J. Egbringhoff* iesniedza *Revision* iesniedzējtiesā.
- 33 Pēdējā minētā norāda, ka attiecībā uz elektroenerģijas piegādi ar patērētājiem noslēgto līgumu vispārējie nosacījumi laikposmā, par kuru ir strīds, bija noteikti *AVBEltV* un *StromGVV* un atbilstoši šim tiesiskajam regulējumam tika iekļauti līgumos, kas noslēgti ar standartlikmes klientiem.
- 34 Minētais tiesiskais regulējums ļāva piegādātājam vienpusēji mainīt elektroenerģijas cenas, nenorādot iemeslu, šāda grozījuma nosacījumus un apmēru, tomēr vienlaikus garantējot, ka klienti tiek informēti par jebkādam šādām izmaiņām un ka attiecīgā gadījumā tie var brīvi izbeigt līgumu.
- 35 Ņemot vērā faktu, ka lietā C-359/11 *Bundesgerichtshof* ir iesniegusi Tiesai lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par Direktīvas 2003/55 interpretāciju, iesniedzējtiesa uzskata par pietiekamu lietā C-400/11 iztaujāt Tiesu par Direktīvu 2003/54. Tādējādi *Bundesgerichtshof* nolēma apturēt tiesvedību lietā un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai [...] Direktīvas 2003/54 [...] 3. panta 5. punkts[, lasot to kopsakarā ar [tās] A pielikuma b) un/vai c) punktu,] ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesiskais regulējums par cenu izmaiņām elektroenerģijas piegādes līgumos ar mājāsaimniecību lietotājiem, kuriem tiek piegādāta elektroenerģija (par standarttarifiem) saskaņā ar vispārēju piegādes pienākumu, atbilst prasībām par vajadzīgo pārskatāmības pakāpi, ja tajā nav precizēti cenu izmaiņu pamatojums, nosacījumi un apmērs, tomēr ir garantēts, ka elektroenerģijas uzņēmums saviem klientiem iepriekš savlaicīgi paziņo par jebkādiem cenu paaugstinājumiem un ka klientiem ir tiesības izbeigt līgumu, ja viņi nevēlas piekrist paziņotajiem līguma grozījumiem?”

Tiesvedība Tiesā

- 36 2011. gada 14. septembrī Tiesas priekšsēdētājs pieņēma lēmumu apturēt tiesvedību lietās C-359/11 un C-400/11, līdz 2013. gada 21. martā tiks pasludināts spriedums lietā C-92/11.
- 37 Ar Tiesas 2014. gada 7. janvāra lēmumu lietas C-359/11 un C-400/11 tika apvienotas mutvārdu procesā un sprieduma taisīšanai.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 38 Ar saviem jautājumiem, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2003/54 3. panta 5. punkts, aplūkojot to kopsakarā ar tās A pielikumu, un Direktīvas 2003/55 3. panta 3. punkts, aplūkojot to kopsakarā ar tās A pielikumu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj valsts tiesisko regulējumu, par kādu ir pamatlietas un kurā noteikts elektroenerģijas un gāzes piegādes līgumu, kas noslēgti ar patērētājiem, saturs attiecībā uz vispārējo piegādes pienākumu un paredzēta iespēja grozīt šīs piegādes tarifu, bet nav nodrošināts, ka patērētāji pirms šī grozījuma stāšanās spēkā tiek laikus informēti par tā iemesliem, nosacījumiem un apmēru.
- 39 Visupirms ir jānorāda, ka šo direktīvu mērķis ir uzlabot elektroenerģijas un gāzes iekšējā tirgus darbību. Lai darbotos konkurence, pieeja sistēmai nedrīkst būt diskriminējoša, tai jābūt pārredzamai un cenām jābūt taisnīgi noteiktām, un tam ir īpaša nozīme elektroenerģijas iekšējā tirgus veidošanas pabeigšanai (skat. šajā ziņā spriedumu *Sabatauskas* u.c., C-239/07, EU:C:2008:551, 31. punkts).
- 40 Rūpes par patērētāja aizsardzību ir pamatā Direktīvu 2003/54 un 2003/55 normām (skat. šajā ziņā spriedumu *Enel Produzione*, C-242/10, EU:C:2011:861, 39., 54. un 56. punkts). Šīs rūpes ir cieši saistītas kā ar attiecīgo tirgu liberalizāciju, tā arī ar mērķi, kāds ir abām šīm direktīvām – nodrošināt stabilas elektroenerģijas un gāzes piegādes drošumu (skat. šajā ziņā spriedumu *Essent* u.c., no C-105/12 līdz C-107/12, EU:C:2013:677, 59.–65. punkts).
- 41 Šajā ziņā Direktīvas 2003/54 3. panta 5. punktā un Direktīvas 2003/55 3. panta 3. punktā ir paredzētas normas, kas ļauj sasniegt iepriekšējā punktā norādīto mērķi.
- 42 Pirmkārt, no šo normu redakcijas izriet, ka dalībvalstis veic atbilstīgus pasākumus, lai aizsargātu gala patērētājus un nodrošinātu patērētāju aizsardzību augstā līmenī, un tās it īpaši nodrošina pietiekamu aizsardzību mazāk aizsargātiem patērētājiem, tostarp attiecīgus pasākumus, lai palīdzētu viņiem nepieļaut atslēgšanu no sistēmas. Šajā nolūkā atbilstoši katras no šīm direktīvām 3. panta 3. punktam dalībvalstis var noteikt piegādātāju galējai situācijai.
- 43 Šajā gadījumā, kā to norāda Vācijas valdība savos apsvērumos, piegādes līgumi, par kuriem ir pamatlietas, ir līgumi, ko noslēdzis piegādātājs, kurš rīkojas kā piegādātājs galējai situācijai, ar klientiem, kuri to ir lūguši.
- 44 Tā kā šiem elektroenerģijas un gāzes piegādātājiem atbilstoši pienākumiem, kas noteikti ar valsts tiesisko regulējumu, ir jāslēdz līgumi ar klientiem, kuri ir to lūguši un kuriem ir tiesības uz šajā tiesiskajā regulējumā paredzētajiem nosacījumiem, šo piegādātāju saimnieciskās intereses ir jāņem vērā, ciktāl tiem nav iespējas izvēlēties citu līgumslēdzējpusi un tie nevar brīvi izbeigt līgumu.
- 45 Otrkārt, kas attiecas konkrētāk uz patērētāju tiesībām, kā tas tika nospriests 45. punktā spriedumā *RWE Vertrieb* (C-92/11, EU:C:2013:180) attiecībā uz Direktīvu 2003/55, saskaņā ar tās 3. panta 3. punktu dalībvalstīm ir pienākums garantēt paaugstinātu patērētāju aizsardzības līmeni saistībā ar līguma nosacījumu pārskatāmību. Šis secinājums attiecas arī uz Direktīvas 2003/54 3. panta 5. punktu.

- 46 Papildus to tiesībām izbeigt piegādes līgumu, kas noteiktas katras no šīm direktīvām A pielikuma b) punktā, klientiem ir arī jāvar apstrīdēt piegādes cenu grozījumu.
- 47 Šī sprieduma 43. un 44. punktā paredzētajos apstākļos, lai varētu pilnībā un reāli gūt labumu no šīm tiesībām un pilnībā apzināti pieņemt lēmumu par iespējamo līguma uzteikšanu vai piegādes cenas grozījumu apstrīdēšanu, klienti pirms šī grozījuma stāšanās spēkā ir laikus jāinformē par tā iemesliem, nosacījumiem un apmēru.
- 48 Tādējādi valsts tiesiskais regulējums, par kādu ir pamatlietas, kurā šajos apstākļos nav nodrošināts, ka iepriekšējā punktā norādītā informācija tiek nodota māsaimniecībām lietotājiem laikus, neatbilst Direktīvās 2003/54 un 2003/55 noteiktajām prasībām.
- 49 Protams, spriedumā *RWE Vertrieb* (EU:C:2013:180) par gāzes piegādes līgumiem, kurus regulē Direktīvas 93/13 un 2003/55, Tiesa ir nospriedusi, ka būtiska nozīme ir informācijai, kas patērētājam nosūtīta pārskatāmi pirms līguma slēgšanas, par šīs gāzes piegādes izmaksu izmaiņu iemeslu un veidu.
- 50 Tomēr ir jānorāda, ka lietā, kurā tika pasludināts spriedums *RWE Vertrieb* (EU:C:2013:180), attiecīgais pienākums informēt pirms līguma noslēgšanas rada savu pamatojumu arī Direktīvas 93/13 normās.
- 51 Atbilstoši Direktīvas 93/13 1. pantam šī direktīva neattiecas uz līguma noteikumiem, kas ietver obligātas tiesību normas.
- 52 Ņemot vērā, ka šajā gadījumā līgumu, par kuriem ir pamatlietas, saturs ir noteikts Vācijas tiesiskajā regulējumā, kas ir obligāts, Direktīva 93/13 nav piemērojama.
- 53 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Direktīvas 2003/54 3. panta 5. punkts, aplūkojot to kopsakarā ar tās A pielikumu, un Direktīvas 2003/55 3. panta 3. punkts, aplūkojot to kopsakarā ar tās A pielikumu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj valsts tiesisko regulējumu, par kādu ir pamatlietas un kurā noteikts elektroenerģijas un gāzes piegādes līgumu, kas noslēgti ar patērētājiem, saturs attiecībā uz vispārējo piegādes pienākumu un paredzēta iespēja grozīt šīs piegādes tarifu, bet nav nodrošināts, ka patērētāji pirms šī grozījuma stāšanās spēkā tiek laikus informēti par tā iemesliem, nosacījumiem un apmēru.

Par šī sprieduma iedarbības ierobežojumiem laikā

- 54 Gadījumā, ja pasludināmā sprieduma rezultātā attiecīgais tiesiskais regulējums, par ko ir pamatlietas, neatbilstu Direktīvās 2003/54 un 2003/55 noteiktajām pārskatāmības prasībām, *TWS* un *SA* savos rakstveida apsvērumos ir lūgušas ierobežot pasludināmā sprieduma iedarbību laikā, to pārceļot par 20 mēnešiem, lai valsts likumdevējs varētu pielāgoties šī sprieduma sekām. Vācijas valdība ir aicinājusi Tiesu savos rakstveida apsvērumos apsvērt iespēju ierobežot šī sprieduma iedarbību laikā.
- 55 Šī prasījuma atbalstam *TWS* un *SA* ir atsaukušās uz smagām sekām, kādas būtu visam Vācijas elektroenerģijas un gāzes piegādes tirgum. Ja tarifu grozījumi tiktu atzīti par pretējiem Savienības tiesībām, piegādātāji būtu spiesti ar atpakaļejošu datumu atmaksāt summas, ko patērētāji ir samaksājuši gadu laikā, tas varētu apdraudēt pat šo piegādātāju pastāvēšanu, un tam būtu negatīva ietekme uz Vācijas patērētāju apgādi ar elektroenerģiju un gāzi.
- 56 Šīs pamatlietas puses piebilda, kā izriet no Federālās Tiklu aģentūras (*Bundesnetzagentur*) ziņojuma par 2012. gadu, ka 4,1 miljons māsaimniecību tikušas apgādātas ar gāzi, pamatojoties uz 2006. gada 26. oktobra Noteikumu par vispārējiem noteikumiem attiecībā uz māsaimniecību lietotāju pamatapgādi un rezerves apgādi ar gāzi no zemspiediena tīkla saistošajām normām. No šī ziņojuma vienlīdz izriet, ka 40 % no 46 miljoniem māsaimniecības lietotāju tikuši apgādāti ar elektroenerģiju atbilstoši imperatīvajam *StromGVV* režīmam.

- 57 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Tiesa tikai izņēmuma kārtā, piemērojot Savienības tiesiskajai kārtībai raksturīgo vispārējo tiesiskās noteiktības principu, var ierobežot iespēju visām ieinteresētajām pusēm atsaukties uz noteikumu, kuru tā ir interpretējusi, lai apšaubītu labā ticībā nodibinātas tiesiskās attiecības. Lai varētu pieņemt lēmumu par šādu ierobežojumu, ir jāievēro divi pamatnosacījumi, proti, ieinteresēto personu labas ticības esamība un būtisku sarežģījumu rašanās risks (skat. spriedumu *RWE Vertrieb*, EU:C:2013:180, 59. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 58 Konkrētāk, Tiesa ir izmantojusi šo risinājumu tikai pavisam konkrētos apstākļos, proti, ja pastāv risks, ka varētu iestāties smagas ekonomiskas sekas, it īpaši saistībā ar tādu tiesisko attiecību lielo skaitu, kas labā ticībā nodibinātas, pamatojoties uz regulējumu, kurš ticis uzskatīts par spēkā esošu, un ja izrādās, ka privātpersonas un valsts iestādes tikušas vedinātas rīkoties neatbilstoši Savienības tiesiskajam regulējumam objektīvas un būtiskas nenoteiktības attiecībā uz Savienības tiesību normu piemērojamību dēļ (skat. spriedumu *Emerging Markets Series of DFA Investment Trust Company*, C-190/12, EU:C:2014:249, 110. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 59 Kas attiecas uz būtisku sarežģījumu risku, ir jānorāda, ka, protams, *TWS* un *SA* savos rakstveida apsvērumos ir atsaukušās uz Federālās Tīklu aģentūras statistiku 2012. gadam, kurā norādīts klientu skaits, kas noslēguši līgumu, kurš izriet no obligātajiem piegādes pienākumiem un attiecas uz drošumu, tajā skaitā piegādes drošumu, elektroenerģijas un gāzes piegādes regularitāti, kvalitāti un cenu, kam jāpiemēro attiecīgais valsts tiesiskais regulējums.
- 60 Tomēr nav pierādīts, ka tādu juridisko saišu apstrīdēšana, kuru sekas ir beigušās, ar atpakaļejošu spēku sagrautu visu Vācijas elektroenerģijas un gāzes piegādes sektoru.
- 61 Turklāt, kas attiecas uz Vācijas valdību, tā savos rakstveida apsvērumos ir atzinusi, ka tā nespēj novērtēt pasludināmā sprieduma sekas elektroenerģijas un gāzes piegādes sektora uzņēmumiem.
- 62 Tādējādi jākonstatē, ka būtisku sarežģījumu riska – šī sprieduma 57. punktā minētās judikatūras izpratnē – pastāvēšana, kas varētu attaisnot šī sprieduma seku ierobežošanu laikā, nevar tikt uzskatīta par pierādītu.
- 63 Tā kā otrais šī sprieduma 57. punktā minētais kritērijs nav izpildīts, nav jāpārbauda, vai ir izpildīts kritērijs par ieinteresēto personu labticību.
- 64 No šiem apsvērumiem izriet, ka šī sprieduma iedarbība laikā nav jāierobežo.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 65 Attiecībā uz pamatlietu pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. jūnija Direktīvas 2003/54/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 96/92/EK atcelšanu 3. panta 5. punkts, aplūkojot to kopsakarā ar tās A pielikumu, un Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. jūnija Direktīvas 2003/55/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 98/30/EK atcelšanu 3. panta 3. punkts, aplūkojot to kopsakarā ar tās A pielikumu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj valsts tiesisko regulējumu, par kādu ir pamatlietas un kurā noteikts elektroenerģijas un gāzes piegādes līgumu, kas noslēgti

ar patērētājiem, saturs attiecībā uz vispārējo piegādes pienākumu un paredzēta iespēja grozīt šīs piegādes tarifu, bet nav nodrošināts, ka patērētāji pirms šī grozījuma stāšanās spēkā tiek laikus informēti par tā iemesliem, nosacījumiem un apmēru.

[Paraksti]